

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 454/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Bónom, A. Hlinku 740/11, Žiar nad Hronom, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 81/2019-166 z 5. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“)

23. januára 2020 sa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), domáhal vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jeho v záhlaví označených základných práv a slobôd podľa ústavy a Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 81/2019-166 z 5. novembra 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ sa v konaní vedenom Okresným súdom Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 22 Csp 35/2018 domáhal proti žalovanej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), vydania bezdôvodného obohatenia v sume 845,85 € a zaplataenia finančného zadosťučinenia v sume 845,85 €. Okresný súd rozsudkom č. k. 22 Csp 35/2018-103 z 10. októbra 2018 žalobu sťažovateľa v časti vydania bezdôvodného obohatenia zamietol (I. výrok) z dôvodu dôvodne vznesenej námietky premlčania zo strany žalovanej a súčasne zaviazal žalovanú k povinnosti zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 845,85 € v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (II. výrok). O trovách konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemala mať právo na jej náhradu.

3. Výrok rozhodnutia, ktorým bolo vyhovené žalobe sťažovateľa v časti finančného zadosťučinenia, odôvodnil okresný súd s poukazom na § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) tak, že hoci bol nárok sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia zamietnutý, išlo o zamietnutie iba z dôvodu dôvodne vznesenej námietky premlčania, avšak k porušeniu práv sťažovateľa ako spotrebiteľa došlo.

4. Na odvolanie žalovanej krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodnutie okresného súdu v druhom výroku zmenil tak, že žalobu v časti zaplataenia finančného zadosťučinenia zamietol. Na rozdiel od okresného súdu zastal názor, že pokiaľ je výrok rozsudku súdu prvej inštancie o premlčaní nároku sťažovateľa na vydanie bezdôvodného

obohatenia právoplatný (odvolaním napadnutý nebol), absentuje úspešnosť spotrebiteľa v súdnom spore o porušenie jeho spotrebiteľských práv, a preto je následné priznanie nároku na primerané finančné zadost'učinenie nesprávne a v rozpore s § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa.

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu nasmeroval sťažovateľ svoju ústavnú sťažnosť. V jej obsahu detailne popisuje závery okresného súdu, s ktorými vyjadruje súhlas, a naopak kritizuje závery krajského súdu, ktoré považuje za nespravodlivé. Tvrdí, že krajský súd sa pri svojom rozhodovaní neriadil tým, že je viazaný skutkovým stavom, ako ho zistil súd prvej inštancie, a to napriek tomu, že to v napadnutom rozsudku deklaroval. Žalovaná namietala len premlčanie žalovaného nároku. Žalované skutočnosti (bezdôvodné obohatenie, bezúročnosť a bezpoplatkovosť posudzovaných spotrebiteľských úverov) žiadnym spôsobom nerozporovala, pričom okresný súd uzavrel, že skutkový stav nebol žalovanou popretý, a tak ho považuje za nesporný. Preto mal aj krajský súd považovať skutkový stav zistený okresným súdom za nesporný. Sťažovateľ je presvedčený, že svoje právo na ochranu spotrebiteľa na súde úspešne uplatnil a žalovaná nebola zaviazaná k povinnosti zaplatiť mu bezdôvodné obohatenie len z dôvodu premlčania. Premlčaním pohľadávky však právo ako také nezaniká, stáva sa len naturálnou pohľadávkou. Preto krajský súd pochybil, ak konštatoval, že sťažovateľ nebol úspešný v danom spore.

6. Na tomto základe sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prijal jeho ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom rozhodol o porušení ním označených práv, napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie vo výške 1 000 € a náhradu trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

10. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12.1 Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

14. Podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva. ... Spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadosťučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.

15. Podľa § 422 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada.

16. Keďže podstatou sťažovateľových námietok je právne posúdenie veci odvolacím súdom a keďže predmetom odvolacieho konania bola suma predstavujúca tzv. bagateľný census, účinným prostriedkom nápravy nemohlo byť dovolanie ako mimoriadny opravný

prostriedok v civilnom súdnom konaní, nemožno vylúčiť právomoc ústavného súdu na preskúmanie rozhodnutia krajského súdu.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Jadrom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu, pretože napadnutý rozsudok krajského súdu je založený na nesprávnej interpretácii zákona o ochrane spotrebiteľa, v dôsledku ktorej nebol v spore úspešný. Skutočnosť, že jeho žaloba bola v časti vydania bezdôvodného obohatenia zamietnutá z dôvodu premlčania, neznamená podľa jeho názoru neúspech v spore, keďže premlčaním pohľadávky právo nezaniká, ale stáva sa naturálnou pohľadávkou.

18. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom, než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016).

19. Aplikujúc už uvedené východiská na vec sťažovateľa, ústavný súd hodnotí, že krajský súd aplikoval a interpretoval na vec vzťahujúce sa ustanovenie zákona o ochrane spotrebiteľa spôsobom, ktorý je ústavne akceptovateľný a nearbitrárny. Pre vyvodenie svojho záveru o zamietnutí žaloby sťažovateľa v tejto časti vychádzal z hypotézy právnej normy, ktorá ráta s úspešnosťou spotrebiteľa v spore, v ktorom ide o porušenie spotrebiteľských práv. Ide o zákonom stanovený predpoklad pre priznanie nároku na primerané finančné zadostučinenie, ktorý však vo veci sťažovateľa splnený nebol.

Na tom nemôže nič zmeniť ani dôvod neúspechu sťažovateľa v tzv. základnom nároku, ktorým bolo neuplatnenie práva sťažovateľa včas a na to nadväzujúca úspešnosť námietky premlčania žalovanej. Podstatné je, že ide o neúspech v spore, v ktorom si sťažovateľ uplatňoval nárok z porušenia jeho spotrebiteľských práv, ktorý vylučuje úspech, pokiaľ ide o nadväzujúci nárok na primerané finančné zadosťučinenie voči tomu, kto sa mal dopustiť porušenia jeho spotrebiteľských práv. Inými slovami, relevantný je len procesný výsledok sporu, a nie to, z akého dôvodu bola žaloba zamietnutá. S ohľadom na uvedené nemožno považovať záver krajského súdu spočívajúci v nenaplnení hypotézy právnej normy a zamietnutí nároku sťažovateľa z tohto dôvodu za ústavne nekonformný.

20. K námietke sťažovateľa o tom, že žalovaná (údajne) nerozporovala žalované skutočnosti (bezdôvodné obohatenie, bezúročnosť a bezpoplatkovosť spotrebiteľských úverov), a teda krajský súd mal rovnako ako okresný súd považovať zistený skutkový stav za nesporný, krajský súd uviedol, že v prípade úspešnej a dôvodnej námietky premlčania a zamietnutia nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia už nemal okresný súd dôvod podrobiť zmluvy o spotrebiteľskom úvere súdnemu prieskumu, pretože sťažovateľ ako žalobca v nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia úspešný nebol. Nešlo teda o spochybnenie skutkového stavu alebo o jeho korekciu, ako sa domnieval sťažovateľ, ale výlučne o právne posúdenie veci cez interpretáciu dotknutého ustanovenia zákona o ochrane spotrebiteľa, pre ktoré je rozhodujúci konečný verdikt. Pokiaľ je negatívny, nemôže byť tento výsledok kompenzovaný následným „kvázi“ predbežným posúdením základného nároku, pretože citovaná právna úprava explicitne vyžaduje úspešnosť v tejto časti, za ktorú sa považuje zhoda žalobného petitu s výrokom meritórneho rozhodnutia.

21. Napokon neobstojí ani námietka sťažovateľa súvisiaca so vznikom naturálnej pohľadávky pri premlčanom dlhu. Jej podstatou je to, že veriteľ má síce v prípade premlčaného dlhu oprávnenie žiadať od dlžníka splnenie pohľadávky (v prípade dobrovoľnosti plnenia by nešlo o bezdôvodné obohatenie na jeho strane), avšak nemôže ju s úspechom vymôcť prostredníctvom súdu. Práve tento úspech, ako už bolo uvedené, sa vyžadoval pre naplnenie hypotézy aplikovanej právnej normy, avšak v prípade sťažovateľa absentoval. Dobrovoľnosť plnenia však vylúčená nie je.

22. Ústavný súd tak vzhľadom na prezentované uzatvára, že niet dôvodu vstupovať do ústavne udržateľnej interpretácie dotknutého ustanovenia zákona o ochrane spotrebiteľa. Z napadnutého rozsudku krajského súdu nevyplýva taká aplikácia relevantnej právnej úpravy, ktorá by bola nesúladná s jej jazykovým vyjadrením alebo by bola popretím jej účelu a zmyslu. Ústavný súd v tomto bode poukazuje aj na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého všeobecný súd (v zásade) nemôže svojím postupom, resp. rozhodnutím porušiť ústavou alebo dohovorom zaručené právo, ak koná a rozhoduje v súlade s platným a účinným zákonom (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00, III. ÚS 660/2014, II. ÚS 46/2017).

23. V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľa s verdiktom krajského súdu ústavný súd dodáva, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy strany sporu. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu, vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom strana sporu uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010), čomu podľa názoru ústavného súdu učinil krajský súd zadosť.

24. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu nevykazuje z ústavnoprávneho hľadiska také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny, a preto

ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

25. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu